

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****SÜLEYMAN BARAN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2015/11941
Karar Tarihi : 9/10/2019

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Volkan SEVTEKİN
Başvurucu : Süleyman BARAN
Vekili : Av. Mahmut Nedim ELDEM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, özel hayat kapsamında kalan eylemi gerekçe gösterilerek başvuruçunun naklen atanması nedeniyle özel hayata saygı hakkının; atama işleminin iptali istemiyle açılan davanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/7/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ile erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Ankara Millî Eğitim Müdürlüğünde ilköğretim müfettişi olarak çalışan başvurucu hakkında birtakım isnatlar nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Bu kapsamda "bir siyasi partinin kongresine katıldığı, devamlı alkol aldığı için görevine sık sık geç geldiği, bazen grup çalışmalarına katılmadığı, başkanlıkça düzenlenen genel kurul toplantıları ve seminer çalışmalarının sonuna gelerek imza attığı, teftiş için gittiği kurumun telefonlarını özel işleri için kullandığı, eşinin dostunun işlerini takip ettiği, teftiş için gittiği kurumların müdür odasında veya müfettişler için ayrılan odada saz temin ettirerek çaldığı ve şarkı söylediği, öğretmen teftişi için öğretmenin en az iki saat dersini izlemesi gerektiği halde izlemeden dersin ortasında derse girip öğretmenin kimliğini alıp çıktığı ve daha sonra yüksek puanlar vererek durumu kurtarmaya çalıştığı" şeklinde iddialar ileri sürülmüştür. Bunun yanında "teftiş için gittiği kurumlarda Atatürk, devlet, askerler ve polisler aleyhinde veya siyasi içerikli konuşmalar yaptığı, bayan idarecilere Barış Annelerine destek olmaları yönünde baskı yaptığı, inceleme ve soruşturma raporlarını bir başkasına yazdırdığı, ifadeleri başkalarına aldırıldığı, öğretmen teftiş formlarını başkalarına doldurduğu, yemek için gittiği lokantalarda müfettişin itibarını düşürecek şekilde küçük pazarlıklar peşinde olduğu ve yersiz tartışmalara girerek eğitim camiasını küçük düşürdüğü, teftiş bölgesi Ş. S.M. Lisesinde görev yapan S. isimli dul bir bayan öğretmenle sık sık bir araya geldiği, hoş olmayan davranış ve ilişki içinde olduğu, sık sık gruptan ayrılarak bu bayanla içki içmeye gittikleri" şeklinde başvurucu aleyhinde başkaca isnatlarda bulunulduğu da anlaşılmaktadır.

9. Başvurucunun meslek ve özel yaşantısına ilişkin ileri sürülen iddialarla ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı başmüfettişlerince 26/4/2004 tarihli soruşturma raporu hazırlanmıştır.

10. Anılan rapor doğrultusunda başvurucunun kınama cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvuruya konu 3/9/2004 tarihli işlem ile de başvurucunun Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğüne ilköğretim müfettişi olarak atanmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, atamasının yapıldığı yeni görevine başlamak üzere Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü ilköğretim müfettişliği görevinden 27/9/2004 tarihinde ayrılmıştır. Diğer yandan başvurucu, kınama cezasına itiraz etmesine rağmen itirazının reddedildiğini ancak yasal mevzuat gereği kınama cezasına karşı dava açmadığını belirtmiştir.

11. Başvurucu, atama işleminin iptali istemli 20/9/2004 tarihinde dava açmıştır. Ankara 11. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 18/10/2005 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Bu durumda, hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucu ileri sürülen iddiaların bir kısmının sübut bulması üzerine kınama cezası ile tecziye edilen davacı hakkında tesis edilen atamanın, soruşturma raporu doğrultusunda oğlunun özür durumu da dikkate alınarak tesis edildiği gözönünde bulundurulduğunda anılan Kanun ve Yönetmelik uyarınca tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık görülmemiştir."

12. Başvurucunun yürütmeyi durdurma talepli olarak temyiz istemi üzerine Danıştay İkinci Dairesinin (Daire) 27/11/2006 tarihli kararı ile dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Bu karar sonrasında başvurucunun yeniden Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü emrine ilköğretim müfettişi olarak atamasının yapıldığı ve anılan göreve 24/1/2007 tarihinde başladığı anlaşılmaktadır.

13. Temyiz incelemesi sonucu karar Dairenin 9/3/2007 tarihli kararıyla bozulmuştur. Karar gerekçesinde; başvurucuya isnat edilen eylemlerin birçoğunun sübute

ermediği gibi sübuta erdiği ileri sürülen eylemlerle ilgili olarak alınan tanık ifadelerinden de bu iddiaların gerçekleşmediği, görevini gereği gibi yapmadığı ve başarısız olduğuna ilişkin yeterli bir saptama bulunmadığı, ayrıca disiplin yönünden aldığı kınama cezasının görev yerinin değiştirilmesini gerektirir nitelikte olmadığı görüldüğünden dava konusu işlemlerde sebep ve maksat unsurları yönünden hukuka uyarlık görülmediği açıklanmıştır.

14. Davalı Millî Eğitim Bakanlığının karar düzeltme talebi Dairenin 14/11/2007 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

15. Dairenin bozma kararı üzerine Mahkeme 24/1/2008 tarihli karar ile bozma kararına uymayarak davanın reddi yönündeki ilk kararında direnmiştir.

16. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (Kurul) 11/3/2013 tarihli kararı ile kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu, ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı gerekçesiyle direnme kararının oyçokluğuyla onanmasına hükmedilmiştir.

17. Altı üye karara muhalif kalmıştır. Muhalif üyeler karşıoy görüşlerinde, Dairenin bozma kararında belirtilen gerekçeyi tekrar etmişlerdir.

18. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Kurulun 9/2/2015 tarihli kararıyla oyçokluğuyla reddedilmiştir.

19. Nihai karar 22/6/2015 tarihinde başvuru vekiline tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu tarafından 20/7/2015 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

21. Başvuru konusu olaya ilişkin 26/4/2004 tarihli soruşturma raporunun Anayasa Mahkemesine gönderilmesi istenmiş ancak Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından ilgili soruşturma raporu gönderilmemiştir. Ankara 11. İdare Mahkemesince gönderilen dosya evrakı içinde de söz konusu soruşturma raporunun bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

22. 23/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "*Memurların kurumlarca görevlerinin ve yerlerinin değiştirilmesi*" kenar başlıklı 76. maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Kurumlar, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları buldukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilirler. ..."

23. 657 sayılı Kanun'un "*Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller*" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

B - Kınama : Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak,

...

d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,..."

24. 13/8/1999 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 23785 sayılı mülga Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin "Hizmetin gereği olarak yapılacak yer değiştirme" kenar başlıklı 55. maddesinin (b) bendi şöyledir:

"Başkan, başkan yardımcıları, müfettişler ve müfettiş yardımcılardan, haklarında yapılan soruşturma sonucu görev yerlerinin değiştirilmesi kamu veya kendi yararı bakımından gerekli veya uygun görülenler ile iki kez üst üste olumsuz sicil alanların görev yerleri, bulunduğu il ve bölge hizmetini tamamlayıp tamamlamadıklarına bakılmaksızın aynı hizmet bölgesine ya da görev yapmadıkları başka hizmet bölgesine dahil bir il olacak biçimde Bakanlıkça değiştirilir."

B. Uluslararası Hukuk

25. İlgili uluslararası hukuk için bkz. *Namet Sevinç* (B. No: 2015/9155, 10/1/2019, §§ 16-24; *Sevilay Sümer*, B. No: 2016/7091, 18/7/2019, §§ 40-46) başvuruları hakkında verilen kararlar.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 9/10/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu; isimsiz ve imzasız bir ihbar mektubu sonrasında soruşturma konusu edilemeyecek hususlarla ilgili olarak görevini gereği gibi yapmadığına ve görevinde başarısız olduğuna ilişkin bir saptama da yapılmaksızın özel hayatı kapsamında kalan eylemler gerekçe gösterilerek idari yaptırım uygulandığını ifade etmiştir. Bu süreçte gerekmediği hâlde özel yaşamının sorgulandığını ve atama işleminin gerekçesi yapıldığını, yargılama sırasında hakkındaki iddialara karşılık savunmaları değerlendirilmeden ve gerekçe gösterilmeksizin karar verildiğini ifade eden başvurucu, ayrıca görev değişikliği nedeniyle %90 oranında

engelli olup özel eğitim alan oğlundan ve kamu görevlisi olan eşinden uzun süre ayrı kaldığını belirterek adil yargılanma hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru bir bayanla sık sık bir araya gelerek içki içmeye gittiği şeklindeki isnatları belirterek özel hayatı kapsamında kalan hususlar nedeniyle hakkında atama işlemi tesis edildiğini ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra başvuru çocuğunun %90 oranında engelli ve özel eğitime muhtaç olduğunu, söz konusu görev değişikliğinin bu yönüyle de özel ve aile hayatında ciddi şekilde olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun söz konusu iddialarının niteliği itibarıyla özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

29. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesine dayanak alınacak 20. maddesi şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

31. Mesleki hayat çerçevesinde kişilerin özel hayatı hakkında sorgulanması ve bunun doğurduğu idari sonuçlar, buna ek olarak kişilerin davranış ve tutumları gerekçe gösterilerek görevden alınmaları özel hayatın gizliliğine yapılmış bir müdahale oluşturmaktadır (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 37; *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 63; *Ata Türkeri*, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 33).

32. Somut olayda özel yaşama ilişkin davranış ve ilişkilerin başvuru hakkında soruşturma başlatılmasında belirleyici olduğu ve buna göre tesis edilen idari işlemin de sebebi olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda meslek hayatıyla ilgili atama işleminde kişinin özel yaşamına ilişkin eylemleri sorgulanarak dayanak alınması suretiyle özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu

sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Bu kapsamda yukarıda anılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülmeye, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olma koşulları yönünden incelenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

35. Başvurucu hakkında tesis edilen idari işlem 657 sayılı Kanun'un 76. maddesi ile buna dayalı ikincil mevzuat temelinde yürütülmüştür. Dolayısıyla somut olayda başvurusunun özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının mevcut olduğu ve yargısal kararların yeterli bir hukuki temele sahip olduğu anlaşılmıştır.

(2) Meşru Amaç

36. Başvurusunun naklen atamasının yapılması suretiyle özel hayata saygı hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kalan kamu görevlisinin Anayasa ve kanunlara sadakat yükümlülüğü çerçevesinde, kamu hizmetinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve mesleki disiplinin sağlanması meşru amacına dayandığı anlaşılmaktadır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

37. Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

38. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açık ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru araçları arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kriter yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

39. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (*Ferhat Üstündağ*, § 46).

40. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvuru sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık,

bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklediğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (*Ferhat Üstündağ*, § 48).

41. Personel rejimi gibi sıkı kural ve şartlara tabi bir alanda, kamu görevini yürütmekle görevli kişilerin hak ve özgürlüklerine herhangi bir vatandaşa uygulanamayacak sınırlamalar getirilmesi demokratik bir toplumda gerekli olabilir. Bu kapsamda kamu makamlarının faaliyetin niteliği ve sınırlamanın amacına göre değişen geniş bir takdir yetkisinin bulunması doğaldır. Ancak özel hayatın gizliliği hakkının mahremiyet hakkı gibi en gizli yönleri söz konusu olduğunda kamu makamlarının takdir yetkisi daha dardır ve bu alanlara yönelik müdahalelerin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için kamu makamlarınca özellikle ciddi gerekçelerin gösterilmesi gerekir (*Ata Türkeri*, § 47).

42. Ayrıca tesis edilen disiplin işlemlerinde ve bu işlemlerin hukuka uygunluk denetiminin yapıldığı mahkeme kararlarında bireylerin özel hayatlarına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatları üzerindeki etkilerinin açıklanması, kamu hizmeti sunan ilgili kurumların işleyişi üzerindeki etkilerinin ve risklerinin ortaya konulması, bu hususlardaki değerlendirmelerin yeterli ve ikna edici gerekçelerle desteklenmesi, ayrıca tesis edilen işlemlerin bireylerin geçmiş mesleki sicilleri ve başarı durumları dikkate alınarak ölçülülük yönünden irdelenmesi gerekir (*G.G. [GK]*, B. No: 2014/16701, 13/10/2016, § 60).

43. Buna göre özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(b) İhkelerin Olaya Uygulanması

44. Somut olayda mahkeme kararında ve dayanağı olan disiplin soruşturma raporunda; Ankara Millî Eğitim Müdürlüğünde ilköğretim müfettişi olarak çalışan başvurucunun özel yaşam alanı kapsamındaki sosyal hayatına, diğer bir ifade ile mesleki faaliyetleri sırasında dış dünyayla kurduğu ve geliştirdiği ilişkilere yönelik iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı anlaşılmaktadır. Dairenin kararında; başvurucuya isnat edilen eylemlerin birçoğunun sübuta ermediği ve soruşturma raporunda sübuta erdiği ileri sürülen eylemlerle ilgili olarak da alınan tanık ifadelerinden bu iddiaların gerçekleşmediği, diğer bir ifadeyle özel hayatını ilgilendiren hususların görevini yapmasını olumsuz etkilediği ya da görevini gereği gibi yapmasına engel olduğuna ilişkin yeterli bir saptama bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca disiplin yönünden aldığı kınama cezasının görev yerinin değiştirilmesini gerektirir nitelikte olmadığı açıklanarak dava konusu idari işlem hukuka uygun görülmemiştir. Mahkeme ve Kurul kararlarında ise isnat edilen eylemlerin hangisinin sübuta erdiği, başvurucunun hangi tutum ve eylemleri nedeniyle görevini gereği gibi yapmadığı ya da özel hayatına ilişkin hangi konuları meslek hayatına olumsuz bir şekilde yansıttığı, diğer bir ifade ile kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesine engel olduğu yönünde herhangi bir tespit ve açıklama bulunmamaktadır.

45. Öte yandan başvuru konusu olan atama işleminin doğurduğu sonuçlar bakımından özel hayat üzerindeki etkilerinin de incelenmesi gerekir (*Namet Sevinç*, §§

20-22; *Sevilay Sümer*, §§ 42-44). Atama işleminin temelini oluşturan özel hayata konu unsurların soruşturma konusu yapıldığı söz konusu yargılama sürecinde fiziksel, bilişsel, konuşma ve yürüme özürleri bulunan oğlunun %90 oranında engelli ve özel eğitime muhtaç olduğu, Ankara'da bir eğitim uygulama okulu ve iş eğitim merkezinde özel eğitim aldığı, bu okula uyumunun zorlukla sağlanmış bulunduğu belirtilmiştir. Görev değişikliği nedeniyle oğlunun sağlık durumunun özel hayatına ciddi etkilerinin bulunduğuna yönelik başvurunun iddiaları cevapsız bırakılmıştır. Bunun yanında başvurunun disiplin yönünden aldığı kınama cezasının görev yerinin değiştirilmesini gerektirir nitelikte olmadığı ve görevini gereği gibi yapamadığına ilişkin bir tespitin de bulunmadığı yönündeki Daire kararının aksine bir açıklama dahi yapılmamış, herhangi bir gerekçe de gösterilmemiştir. Dolayısıyla inceleme konusu yargılama kapsamında başvurunun eylemlerinin mesleğine bir etkisinin bulunduğu ortaya konulmadığı değerlendirilmektedir.

46. Olaydaki şartlar bütüncül bir şekilde değerlendirildiğinde özel hayat kapsamında kaldığı açık olan birtakım eylemlerin başvurunun mesleki hayatı ve kamu hizmetinin işleyişi üzerindeki etkisine ve risklerine dair ilgili ve yeterli gerekçelerin gösterilemediği, tesis edilen işlemin başvurunun sicili gözetilerek ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, başka bir ifadeyle söz konusu müdahalenin gerekçelerinin ortaya konulmadığı görülmektedir. Bu nedenlerle sonuç olarak Mahkeme ve Kurul tarafından verilen kararların özel hayata saygı hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda yukarıdaki açıklamalarla birlikte değerlendirildiğinde başvurunun özel hayatına ilişkin eylemlerin ifa ettiği görevi etkileyen bir unsur olarak değerlendirilerek görev yerinin değiştirilmesinin kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla alınmasının zorunlu bir tedbir olduğu da söylenemez.

47. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

48. Başvurucu 20/9/2004 tarihinde açtığı davanın on yılı aşkın bir sürede tamamlandığını belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

49. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a geçici madde eklenmiştir.

50. 6384 sayılı Kanun'a eklenen geçici maddeye göre yargılamaların uzun sürmesi ve yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığı (Tazminat Komisyonu) tarafından incelenmesi öngörülmüştür.

51. *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararında Anayasa Mahkemesi; yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabılır olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönlerinden inceleyerek bu yolun etkililiğini tartışmıştır (*Ferat Yüksel*, § 26).

52. *Ferat Yüksel* kararında özetle anılan başvuru yolunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve başvuruda kolaylık sağlaması nedenleriyle ulaşılabılır olduğu, düzenleniş şekli itibarıyla ihlal iddialarına makul bir başarı şansı sunma kapasitesinden mahrum olmadığı ve tazminat ödenmesine imkân tanınması ve/veya bu mümkün olmadığında başka türlü telafi olanakları sunması nedenleriyle potansiyel olarak yeterli giderim sağlama imkânına sahip olduğu hususunda değerlendirmelerde bulunulmuştur (*Ferat Yüksel*, §§ 27-34). Bu gerekçeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, ilk bakışta ulaşılabılır olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun *ikincil niteliği* ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir (*Ferat Yüksel*, §§ 35, 36).

53. Mevcut başvuruda söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) *Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...*

(2) *Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."*

56. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmiştir.

57. *Mehmet Doğan* kararında özetle uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kaynağının belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, §§ 57, 58).

58. *Mehmet Doğan* kararında Anayasa Mahkemesi, yeniden yargılama yapmakla görevli derece mahkemelerinin yükümlülüklerine ve ihlalin sonuçlarını gidermek amacıyla derece mahkemelerince yapılması gerekenlere ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Buna göre Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

59. Bu bağlamda derece mahkemesinin öncelikle yapması gereken şey, bir temel hak veya özgürlüğü ihlal ettiği veya idari makamlar tarafından bir temel hak veya özgürlüğe yönelik olarak gerçekleştirilen ihlali gideremediği tespit edilen önceki kararını kaldırmaktır. Derece mahkemesi, kararın kaldırılmasından sonraki aşamada ise Anayasa Mahkemesi kararında tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermek için gereken işlemleri yapmak durumundadır. Bu çerçevede ihlal, yargılama sırasında gerçekleştirilen usule ilişkin bir işlemde veya yerine getirilmeyen usule ilişkin bir eksiklikten kaynaklanıyorsa söz konusu usul işleminin hak ihlalini giderecek şekilde yeniden (veya daha önce hiç yapılmamışsa ilk defa) yapılması icap etmektedir. Buna karşılık ihlalin idari işlem veya eylemin kendisinden ya da (derece mahkemesince yapılan veya yapılmayan usul işlemlerinden değil de) derece mahkemesi kararının sonucundan kaynaklandığının Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edildiği hâllerde derece mahkemesinin usule dair herhangi bir işlem yapmadan doğrudan mümkün olduğunca dosya üzerinden önceki kararının aksi yönünde karar vererek ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırması gerekir (*Mehmet Doğan*, § 60).

60. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesine ve lehine 50.000 TL manevi tazminat karar verilmesini talep etmiştir.

61. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

62. Bu durumda başvurusunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelerce yapılması gereken iş, öncelikle hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili yargı merciine gönderilmesine karar verilmesi nedeniyle başvurusunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

64. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 11. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE (E.2008/11, K.2008/240),

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 226,90 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.701,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Selahaddin MENTEŞ